

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Dobre Miasto - gotycka kolegiata i inne zabytki

czas trwania: 3 godziny, typ: piesza, liczba miejsc: 7, stopień trudności:
bardzo łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Jadąc z Olsztyna do Lidzbarka Warmińskiego, musimy przejeżdżać przez Dobre Miasto. Już z daleka widoczna jest ogromna gotycka kolegiata Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych z XIV w. Miasto powstało w XIV wieku nad brzegiem rzeki Łyny. Kościół wraz z zabudowaniami Warmińskiej Kapituły Kolegiackiej jest największym i najważniejszym zabytkiem miasteczka.

Ołtarz główny pochodzi z lat 1743-1748. Oprócz głównego jest jeszcze cztery inne ołtarze: ołtarz mariacki - tryptyk z ok. 1430, późnogotycki tryptyk św. Anny z ok. 1500 z rzeźbioną grupą św. Anny Samotrzeć, ołtarz św. Sebastiana z 1642 obecnie czczony jako ołtarz Madonny Dobromiejskiej i ołtarz Trójcy Świętej z końca XVII w. z wybitną późnogotycką rzeźbą "Tron Łaski" z początku XVI w. Dużą atrakcją turystyczną są organy posiadające 3522 piszczałki. W sezonie letnim organizowane są tu koncerty.

Do innych zabytków Dobrego Miasta należą: fragmenty obwarowań z basztą z z XIV wieku, późnobarokowy kościół św. Mikołaja z XVIII w. obecnie kościół greckokatolicki i dawny kościół ewangelicki w którym obecnie znajduje się biblioteka. Zapraszamy.

Program wycieczki

Dobre Miasto 500 lat w 10 minut

Przemierzając to niewielkie miasteczko szosą Olsztyn - Lidzbark Warmiński, widzimy współczesne centrum odbudowane na ruinach średniowiecznego Starego Miasta. Jeśli jednak przekroczymy rzekę Łynę i pojedziemy około kilometra lokalną drogą w stronę Świątek, ujrzymy widok jak sprzed kilkuset lat. Na skarpie nad Łyną rozłożył się, kraśniejący czerwoną cegłą, zespół kolegiacki złożony z potężnego kościoła z wysoką wieżą i zabudowań kolegiackich przypominających swą bryłą zamek. Wydaje się, jakby czas w tym ciekawym miejscu się zatrzymał, bowiem taki sam widok mogli podziwiać wędrowcy podążający tą drogą już w połowie XV w.

53°58'40"N 20°23'33"E | na mapie:A

Dobre Miasto Gotycka kolegiata Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych (XIV w.)

Kościół pw. Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych budowano w latach 1357-1390, choć częściowo użytkowano go już od lat 70-tych XIV w. Spośród budynków kolegiackich najpierw przystąpiono do wzniesienia głównego skrzydła południowego. Niemal równolegle powstawało skrzydło zachodnie. Przed ukończeniem świątyni postawiono też skrzydło wschodnie, mieszczące Dom Biskupa, a w przyziemiu zakrystię. Obok Domu biskupa umieszczono stajnię i wozownię. Część pomieszczeń gospodarczych została usytuowana wewnątrz dziedzińca, ale niektóre z braku miejsca musiały znaleźć się poza nim. Sam kościół zaś – halowy, prosto zamknięty, bez wyodrębnionego prezbiterium – był świątynią jednocześnie parafialną i kolegiacką. Jej wschodnie przeszło członkowie kapituły wykorzystywali do modlitw chórowych. Istniejąca od początku duża liczba przyfilarowych ołtarzy wzięła się stąd, że każdy z 12

kanoników miał „swoją” ołtarz do odprawiania Mszy Św. Później, gdy gremium kanoników zmalało, opiekę nad ołtarzami przejęły cechy i bractwa.

W wyposażeniu kościoła spotykamy cenne dzieła sztuki, przede wszystkim gotyckie i barokowe. Liczne elementy neogotyckie pochodzą z okresu regotyzacji świątyni w latach 1878-82. Niestety, usunięto wówczas znaczną część wielce wartościowych manierystyczno-barokowych artefaktów. Do najcenniejszych należą trzy ołtarze przy wschodniej ścianie kościoła. Pochodzący z lat 1743-48 barokowy ołtarz główny jest niemal identyczny z ołtarzem katedry fromborskiej, a zdobiące go monumentalne postacie świętych Stanisława i Wojciecha to jedne z najwybitniejszych późnobarokowych rzeźb w północnej Polsce. Gotycki kościół kolegiacki zachował wygląd z okresu budowy w 2 połowie XIV wieku. Zmienił się jedynie wizerunek potężnej wieży, która z początku była murowana do wysokości dachu kościoła, wyżej zaś drewniana. Na przełomie wieków XV i XVI podwyższono jej mury, przykrywając dachem siodłowym. Z XVIII w. pochodzi wieżyczka zegarowa, która zastąpiła poprzednią, spaloną od uderzenia pioruna w 1716 r.

Staranne ukształtowanie obronnych cech kolegiaty okazało się dalekowzroczną mądrością budowniczych, bowiem dwukrotnie – podczas wojny głodowej w 1414 r. oraz ostatniej wojny polsko-krzyżackiej w 1520 r. – była atakowana. Za pierwszym razem napastnikom udało się poczynić znaczne szkody, za drugim budowla wytrzymała oblężenie. Oprócz wymienionych wyżej, znajdują się w niej: - gotycki tryptyk, tzw. ołtarz mariacki - późnogotycki tryptyk św. Anna Samotrzec - ołtarz św. Sebastiana (zwany również ołtarzem Madonny Dobromiejskiej) - ołtarz Trójcy Świętej z rzeźbą Tron Łaski - ambona, usytuowana nietypowo w zachodniej części kościoła - baptysterium - stalle ze scenami cyklu Męki Pańskiej - relikwiarz św. Innocentego w ołtarzu mariackim - obraz Pokłon Trzech Króli - obraz Zdjęcie z Krzyża - obrazy apostołów - kruchta pod wieżą (główne wejście do kościoła).

53°59'10"N 20°23'46"E | na mapie:B

Dobre Miasto

Gotyckie zabudowania kolegiackie (XIV–XV w.)

Gotyckie zabudowania kolegiackie (XIV-XV w.).

53°59'09"N 20°23'47"E | na mapie:C

Dobre Miasto

Średniowieczne fragmenty obwarowań miejskich i Bociania Baszta.

Jadąc drogą krajową nr 51 w kierunku Bartoszyca lub przejścia granicznego Bezledy, nie sposób uczynić to z pominięciem Dobrego Miasta. Natomiast przejeżdżając przez tę ciekawą miejscowość, nie można nie zauważyć stojącej właśnie przy tej trasie świetnie zachowanych śladów dawnych murów obronnych.

Historia tego miejsca sięga średniowiecza, założono je na początku XIV wieku na pozostałościach dawnej osady Prusów. W roku 1329 biskup warmiński Henryk II Wogenap nadał prawa miejskie, w zapiskach z 1336 r. natrafimy na łaciński zapis miasta - Bona Civitas. Już w kilka lat po dokonaniu lokacji ta nowo powstała kolonia otoczona została fortyfikacjami, było to naturalnym następstwem umiejscowienia Dobrego Miasta. Położona na wyspie i w ramionach rzeki Łyny, posiadała niezwykle dogodne warunki do posiadania i budowy skutecznych obwarowań.

Najbardziej wyeksponowaną pozostałością tych XVI wiekowych konstrukcji jest bardzo dobrze zachowana tzw. Baszta Bociania, oraz kilka fragmentów przylegających do niej murów. Nie trudno się domyśleć, że jej nazwa pochodzi od gnieźdzących się na szczycie bocianów i trwa to raczej od niepamiętnych czasów.

Ten unikalny na Warmii zabytek o funkcji militarnej wzniesiony został na rzucie koła, posiada pięć kondygnacji strzelniczych oraz loch więzienny. Budowla przykryta była dachem stożkowym z dachówką rzymską, posiadała bardzo grube mury wzniesione z czerwonej cegły oraz z granitu polodowcowego w części dolnej. Jedyne wejście do wnętrza to masywna ostrołukowa furta o uskokowych ościeżnicach.

Baszta została gruntownie odremontowana w latach 1970-1973 i od tamtego czasu przede wszystkim jest siedzibą Oddziału Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego "Pojezierze", być może właśnie dzięki uporowi i aktywności

Dobre Miasto

Trzy i pół tysiąca piszczałek

Wnętrze olbrzymich rozmiarów kolegiackiego kościoła Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych ma bardzo bogate gotyckie i barokowe wyposażenie. Warto zobaczyć organy z początku XVII w. Zniszczone w 75% w czasie ostatniej wojny, w latach 80. doczekały się gruntownego remontu, a właściwie przebudowy połączonej z modernizacją. Obecnie jest to imponujący instrument koncertowy. Muzyk zasiadający przy organowym stole gry ma do dyspozycji 3 klawiatury ręczne (manuały) i 1 nożną (pedał). Donośne dźwięki wprawiające w wibrację powietrze we wnętrzu kolegiaty dobywają się z 3522 piszczałek zgrupowanych w 49 głosach.

53°59'10"N 20°23'47"E | na mapie:D

członków tego stowarzyszenia ten obiekt nadal stoi w tak dobrej kondycji. W środku ulokowane jest muzeum historii Dobrego Miasta, można tu obejrzeć dawne mapy biskupstwa warmińskiego, plany miasta, fotografie i fotokopie zabytkowych obiektów oraz starych dokumentów.

Poza Basztą Bocianią ślady po dawnych fortyfikacjach możemy jeszcze zobaczyć przy m.in. ul. Jacka Malczewskiego, ciekawe są zwłaszcza ruiny drugiej baszty. Baszta Bociania znajdująca się przy ul. Józefa Sowińskiego czyli niemal w centrum miasta, do rejestru zabytków wpisana została w 1968 r.

53°59'14"N 20°24'01"E | na mapie:E

Dobre Miasto

Kościół ewangelicki - obecnie Centrum Kulturalno - Biblioteczne

Kościół utrzymany w stylu neoromańskim, wzniesiony został w latach 1830 – 1834 dla potrzeb diaspory ewangelickiej, korzystali z niego mieszkańcy Dobrego Miasta oraz okolic. Projekt tej budowli powstał w pracowni wybitnego niemieckiego architekta Karola Fryderyka Schinkla, wzorowany jest na innych jego planach podobnego obiektu w Orniecie i dlatego można też spotkać się z określeniem Kościół Schinklowski.

Jest to konstrukcja której korpus główny wzniesiono na rzucie prostokąta z kwadratowymi przyporami w narożnikach, natomiast oddzieloną ozdobnymi gzymsami czteropiętrową wieżę oparto na bazie kwadratu. Na

wysokości drugiej kondygnacji wieży możemy zauważyć ślady po dawnych tarczach zegarowych, trzecia i czwarta kondygnacja to potrójne okienka arkadowe zamknięte pełnymi łukami. Ciekawie prezentuje się ogólna elewacja zewnętrzna, ściany kościoła otynkowane i boniowane a dwuspadowy dach korpusu głównego przykryty dachówką ceramiczną. Czterospadowy dach wieży pokryty został blachą.

Do roku 1945 budowla spełniała swoją rolę zgodnie z pierwotnym zamierzeniem, czyli był to kościół ewangelicki. Po zakończeniu drugiej wojny światowej obiekt nie pełnił już funkcji liturgicznych i raczej był opuszczony. Na początku lat sześćdziesiątych dawna świątynia użytkowana była jako dom kultury, pozostawała nim aż do pożaru który miał miejsce na początku 1968 r. Po wyremontowaniu, 31 maja 1978 budynek został przekazany w zarząd Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej w Dobrym Mieście. Biblioteka jako swojego patrona wybrała imię humanisty i pedagoga Janusza Korczaka.

53°59'08"N 20°24'02"E | na mapie:F

Dobre Miasto

Grekokatolicka cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja.

W roku 1947 na teren ówczesnego powiatu lidzbarskiego przesiedlono kilka tysięcy Ukraińców, była to konsekwencja przeprowadzonej właśnie w tym okresie przymusowej Akcji „Wisła”. Całe te przedsięwzięcie miało na celu wchłonięcie ludności tego pochodzenia, oderwanie ich od macierzy i własnej dawnej kultury. Większość Ukraińców była wyznania grekokatolickiego a więc można też powiedzieć, że celem działań władz było również odizolowanie tej społeczności od ich religii.

W konsekwencji tych wszystkich zabiegów aż do 1956 roku Ukraińcy nie posiadali żadnych praw, nie godzono się nawet na odprawianie mszy w obrządku grekokatolickim w rzymskokatolickich kościołach. Cała ta sytuacja zmieniła się dopiero właśnie po wspomnianym roku 1956, kiedy to po wielu staraniach udzielono zgody na sprawowanie

liturgii.

Grekokatolicy z Dobrego Miasta swoją świątynię otrzymali w 1957 roku, rok później powstała tu parafia. Obecna cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja to dawny kościół, zbudowano go w latach 1736 - 1741 na podstawie zezwolenia biskupa Krzysztofa Szembeka. Świątynia została wystawiona na miejscu gdzie kiedyś znajdował się cmentarz dla przestępców, była tam też drewniana kaplica poświęcona również św. Mikołajowi. Do roku 1945 kościół pełnił rolę kaplicy szpitalnej.

Obecna cerkiew posiada bardzo ciekawy wystrój wnętrza, gdyż wśród barokowych ołtarzy z XVII w. umieszczono współczesny ikonostas. Budowlę wpisano do rejestru zabytków już w 1949 roku, umiejscowiona jest na skrzyżowaniu ulic Grunwaldzkiej i Olsztyńskiej.

53°59'08"N 20°24'05"E | na mapie:G

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. arch. UM Dobro Miasto, , , fot. @nia, , , fot. encore55

Trasa dodana przez: km_nida

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
poniedziałek 22 lipca 2024 17:39:49